„ЗАСТАВА“ излази редовно: с одом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 27. У Новом Саду у петак 17. (29.) фебруара 1884. ГОДИНА XIX.

ПУТ НА ИСТОК.

Европска дипломација стара се брижљиво, да велику публику све интересантнијим новостима изненађује. Од неко доба удешава она с необичном вољом путовања крунисаних глава или бар њихових насљедника по Европи. Што је некада међу највеће реткости спадало, то ће канда у новије доба да уђе у ред најобичнијих појава. Дочим су пређе деценија пролазила, док би се један или други владалац наканио, да прекорачи границе своје државе, дочим су пређе тек догађаји од највеће историјске важности једва могли приволети владаоце, да се на пут у коју страну земљу крену, доживесмо ми ево у току од неколико месеци читаву поворку оваких путовања. Још је путовање краља шпањолског, српског и румунског свима живо у памети, још права цел путовања немачког престолонасљедника у Мадрид и вечити Рим није ни разјашњена, а већ се јавља о новом занимљивом путовању аустро-угарског престолонасљедника на исток.

Што је пре неког времена тек позорно наговештавано, то је данас решена ствар. Царевић и краљевић Рудолфо кренуће се за шест недеља са својом умиљатом младом љубом, надвојвоткињом Стефанијом пут истока, да посети источне дворове. Прва му је мета Београд, одавде ће у Рушчук, Букурешт па и Цариград. Као свагда, тако се и сада путу овом са официјозне стране одриче сваки политички значај — па као свагда, тако и сада овом официјозном уверавању не поклања нико ни најмање вере. Свет је одавна навикнут да у корацима крунисаних глава и њихових насљедника назире важне догађаје, па ма ти кораци, с поља узети, буди како обични изгледали. Није дакле чудо, што се нико не обазире на уверавања официјозне штампе, да су ово путовање царевића и краљевића аустро-угарског „захтеви просте куртоазије изазвали.“ Свима је познато, да је краљ Милан за последње две три године био врло често угошћен на аустро-угарскоме двору, познато је, да је Бизмарково упливисање лане и краља румунског, па и кнеза бугарског у Беч одмамило било. Нико се не сумња ни о том, да куртоазија захтева, да се ове посете врате. Али сваки зна и то, да се ови захтеви куртоазије испуњавају само онда, кад то осим обичних правила етикеције још и важни политични узроци налажу, или бар томе на путу не стоје. Иначе се обично против куртоазије греши, па ма та погрешка буди како јако целом свету у очи падала, ма чак и предметом интерпелације у делегацијама постајала, као што је то у истини прошле године било, кад су Мађари у својој делегацији нашли се побуђеним да запитају, зашто се од стране нашег двора не враћа посета двору талијанском. А ваљда је тек и то куртоазија захтевала? Па ево тој куртоазији још ни данас није задоста учињено. Зашто? Јер важни политични обзири према Папи стоје томе на путу. Као дакле што је у овом случају куртоазија важним политичним захтевима подлегла, тако је исто и данас најмањи узрок царевићевом путовању у њој. Да је само до куртоазије стало, онда не би лако појмити могли, зашто да из тог путовања на исток изостане посета на Цетињу? Та и кнез Никола није био редак гост у Бечу, а уставност, која хити да врати посету вазалноме кнезу бугарском, могла би за цело исти тај дуг одужити и независном владаоцу Црне Горе. Но као што сама куртоазија није краља Милана, краља Карла и кнеза батенбершког у Беч покренула, исто тако није само она узрок, који царевића Рудолфа на пут на исток креће.

Прави узрок овоме путовању без сумње је много замашнији. Један бечки лист, који нема узрока да таји оно, што о тој ствари у мислима носи, најближе је истини, кад каже, да је права цел овоме путовању, да у споменутим источним земљама, а поглавито у Србији аустријски уплив у моралном, политичном и материјалном правцу осигура и утврди. И ми признајемо, да је ово једна од најглавнијих цели царевића-путника. Но што се тиче питања, да ли ће високи путник ову своју цел и лако постићи моћи, у томе се са бечким колегом јако разилазимо. Он је пун добре наде, да ће овај пут жељеним плодом уродити, те већ у напред даје израза своме задовољству, што Черњајев командује у Мерву, а не у Београду, и што ће у престолници краља Милана бити слављени младенци круне Аустро-Угарске на место руских великих књажева.

Жао нам је, што расматрање овог путовања не може и у нами оваке сангвиничне наде да пробуди. Ми не можемо себи да затајимо, да су прошли времена, када су личне тежње, наклоности и лични интереси владалаца служила за основ међународним алијансијама. Да дух времена, који је онда владао, када је Људевит XIV. пуним правом могао да изговори охолу реч: l'etat c'est moi, влада и данас — онда би можда и ми ударили брже боље тоном бечкога листа. Но данас је друго време наступило. Лична пријатељства и личне наклоности владалаца и њихових домова слаба су грађа за међународне алијансије, ако их не подупире још и заједништво животних, битних интереса дотичних земаља и држава, а сви ће труди и на једној и на другој страни остати јалови, ако су ти интереси једни другима противни.

Ову необориву истину као да је и наш бечки колега осећао, те је покушао и с те стране своју наду да оправда. Он увиђа, да ове важне чињенице, да заједништва у интересима обеју земаља није до сада било, но он се нада, да ће свеза железничких пруга и оне последице, што ће их она на пољу трговине, обрта, саобраћаја и културе за собом повући, да ће све то и заједништво интереса за навек успоставити.

Одиста страшнија осуда над будућности Србије једва је кад изречена, но што је ова, коју изриче бечка штампа баш приликом овог путовања. У Бечу желе дакле, да Србија сматра заједништво својих интереса са Аустро-Угарском у томе, што ће у будуће служити за трговачку провинцију, за сместиште оних умних и материјалних продуката своје моћне суседнице, које ова сама неће требати и које ће њој по цену, трговачким уговором утврђену, продавати моћи. А Босна и Херцеговина — а Стара Србија? Како стојимо ту са заједништвом интереса? Или Србија не сме више ни помишљати на то, да су то земље и народ, који по сваком, историчном и богоданом, природном праву припадају ономе, који хоће да је представник, да је обновитељ старе славе Немањићеве? Је ли нужно с обзиром на све те околности ма само и једну реч изгубити у обрану заједништва интереса међу Србијом и Аустро-Угарском? —

Не — сумње нема, да је једна од најглавнијих цели овоме путовању, да се у Србији утврди уплив аустро-угарски. Но пре свега мора се још једна цел постићи, а та је по нашем немеродавном мнењу прва и најглавнија, та је цел, да се пре свега обнови и утврди уплив и углед краља Милана самог.

Као што је шпањолском Алфонзу после фијаска његовог у Паризу нужна била посета немачког престолонасљедника, да му оштећени авторитет сјајем својим код рођеног народа освежи и поправи, тако та нужда постоји данас и за краља Милана у Београду, и ако су је сасма други узроци произвели. Ми се не сумњамо, да су у Бечу о критичном положају краља Милана врло тачно обавештени. Ништа лакше дакле, него да је успех немачког престолонасљедника у Мадриду уродио у Београду молбом, управљеном у Беч, да се оданде раван медикаменат и у Београду окуша. Царевић Рудолф биће први огранак велесилне династије европске, који ће, од кад Србија постоји, у престолници њеној потомка Обреновића посетити. Ми већ као да у напред чујемо победоносне гласе официјозне српске и стране журналистике, који ће овај догађај као најсјајнији успех владавине краља Милана славити. Чисто у напред видимо, како се обнављају per longum et latum све оне фразе, које смо приликом проглашења „краљевине“ морали чути. Но како ће све то у истини бити? Хоће ли непорецими сјај, непорецимо одликовање, које ће српској престолници са ове високе посете у део пасти, у истини народ српски моћи помирити са оним људима, са оним стањем, које му срце тежином Авале терети? Је ли нужно с те стране да подсетимо, како су слабе у том погледу остале оне последице, којима је проглас „краљевства“ требао да уроди? . . . .

Царевић Рудолф ужива, и то с правом, глас, да је један од најобразованијих и најдаровитијих насљедника европских престола. Досадање делање његово на јавном пољу потврдило је овај глас у сваком обзиру. Оно нам га је изнело не само као човека, који има искрена осећаја и разума за све, што позорност будућег владаоца треба да занима, него и као човека, који је вичан, да све те ствари на своје рођене очи гледа и посматра. И зато што га познајемо као таковог, ниче приликом овог путовања један скроман над и у нами — над, да ће високи путник на овоме значајном путу свом баш помоћу ове највеће врлине владалачке, да све са својим очима расматра, доћи до убеђења, да су многе ствари на истоку у истини сасма друкчије, него што се мисли тамо, „где се источна политика Аустро-Угарске прави,“ и да ће то убеђење временом уродити спасом и по исток и по његове суседнике.

У то име кликнућемо му и ми, кад се с узвишеном љубом својом на овај пут кренуо буде: Срећно пошли и срећније се дома вратили!

ЛИСТАК.

СРПСКА БЕСЕДА У СУБОТИЦИ.

Читаоцима ће бити познато, да је и суботичко српско певачко друштво, у реду остале браће и сестара у Српству, приредило и приказало беседу; али та беседа неће бити сваком брату Србину позната, јер није био на њој. Зато се ја ево лаћам пера, да насликам ову вабаву, неби-л и остала браћа, која не могаху присуствовати, у неколико из ових речи поближе дознала за њу.

То је било 4. фебруара у суботу, када се почеше скупљати гости са стране, када се и Суботичани почеше спремати, да заједно са онима даду достојна одзива овом племенитом раду — да се, својим доласком и жртвом, бар у неколико одуже овом узвишеном подузећу своје српске певачке дружине; а с друге стране, да заборave на своје горке часове, да се пробуде од мртвила земаљског па да се вину у небесне и рајске дворе — да своје срце напоје милином, родољубљем, пожртвовањем итд.

Тек што је сунце бацило последње своје изнемогле зраке и уклонило се овој страни земље са видика, а тавна сутон почела се ватати, — већ си могао видети, како се на све стране спрема. Неки се оправљају, неки већ иду и разговарају о беседи, једва чекају, да се већ једном виде на означеном месту, где ће забава бити. Тако врвило дуго, најпосле нађем се и сам у дворани са својим пријатељима. Дворана велика, лепа, а ситне свећице просуле јасну светлост, да можеш иглу наћи. Светли се на све стране, а укусно израђена и намештена дворана враћа своју светлост на присутне, који се посадили на својим местима и не започињу велике разговоре, него погледају на сат, програм, а највише на приређиваче. Време им врло споро тече — немају ништа од сата користи; програм су већ читали и читали и већ на изуст научили од милине, али од приређивача много очекују.

Дворана се већ напунила и тек по гдекоји још искрсну, а певачи воде своје певачице на место, где ће се певати. Сви се сместили, нема тишина отела маха.

Певачице стале напред у један ред, а певачи за њима, као низ бисера око вита врата. Свако ти је од њих прикладно обучено, свако одважно, весело а притом озбиљно, свако гледа да одговори задоста својој дужности.

Пред њима је вредни им ликовођа г. Ј. Прохаска. У немој тишини заорише се анђеоски гласови из дружине — ових земаљских анђела. Одпеваше складно и умиљно песму у програму назначену под насловом: „Потпури“ од Ј. Прохаске ликовође исте дружине, а бурно тапшање даде израза, да се песма допала.

Живљи се разговор појави међу посматрачима; жељно се окренуо братац брату а сестра сестри, усхићени милином песме, хвале ликовођу-складатеља, певаче и певачице.

Још није ни престао повољан разговор и жагор међу посматрачима, а указа нам се наш врли Србин говорник г. Тоша Хаџић. Кад га угледасмо, зачу се бурно тапшање и радостан усклик „живео!“ Озбиљни и тихи говорник поче зборити. Говор је био тих али звучан и разговетан, а предмет говору је: Народно и уметно песништво у Срба. Заиста нешто важно за сваког Србина и ученог и неученог. Нема тишина опет се створила, а говорник изнашаше све по избор песме народне и уметне и расправљаше о истима врло занимљиво. Посматрачи били су с почетка занети речима говорниковим, али наскоро охладни сва занимљивост и претопи се у расејаност. Непристрасни говорник заврши свој говор у пола. Ово ће млогима бити у чуду, но после ћемо рећи коју више о том. Говорника увенча певачка дружина лавор-венцем, који му предаде један члан певачке дружине.

За тим настаде мали одмор и разговор; али наскоро прекиде ово гост г. Р. Толингер, омиљени и чувени уметник. Удеси танане жице на своме „виолончелу“ па превуче па мало загуди, а присутни наперише своје уши и окомише своје очи, да чују и виде младога вештака.

Тописмо се од милине, гледајући и слушајући нашега госта-вештака.

Кад је свршио, посматрачи тапшаше и завапише усклик живео! а радосни певачи и певачице уресише вештака опет лавор венцем. Уметник је морао поновити своју пијесу на општу молбу. Сада се сваки занео за вештаком и више је био у Кикинди него у Суботици.

За тим се указа поново певачки збор, који је својим гостима дао првенства у суделовању, и отпева песму „Звезда“ од Толингера, а Суботичани пренуше из заноса и видише се, да су у Суботици. Знам да је сваки помислио: ево и ми имамо нешто слично томе — имамо наше певачко друштво, то је наша узданица.

За тим ступи опет један млад уметник вештак на гласовиру г. Ф. Гал и он нам уметнички одсвира своју пијесу, коју су и гледаоци и друштво достојно припознали и уресили 3. лавор-венцем.

Тек што вештак одбруја своју пијесу, а певачи се поново указаше и удесише песму: „Ветру с Косова.“ Сваки је од слушалаца већ у напред мислио, да ће ово бити чувено, а нисмо се ни преварили: складно удешена песма личи на молитву у којој се моле и зову ладни ветар са Косова да разблажи црне дане Србину.

За тим су остале песме и свирке биле народне и сваки од приређивача имаде прилике, да се уздигне у вештини народне попевке.

Прво свираше г. Ф. Гал који је на опште допадање извео вештачки своју песму у којој није била заборављена ни нова народна песма у нашој равној бачкој:

Гарава, рапава и т. д.

За тим одсвира г. Р. Толингер опет вештачки. И она би песма још више вредила да није било пратње.

Најпосле заврши овај низ песама — низ драгог камења — певачко друштво народном песмом од Т. Остојића, која се морала поновити.

Тек што певачи одпеваше, а гајдаш надувао своје гајде накривио шешир па везе ситно банатско коло.

Коло, коло, свирац свира
Нога земљу не додира

па онда:

Дед подскочи не лудуј! . .

Е па тако до белог дана, а кад је рујна зора бацила на земљу свој јасни блесак — кад је одморено сунце устало од сна разиђоше се свако себи.

Политички преглед.

Закључак, што га је **мађарски епископат** на свом задњем скупу донео, наиме, да се међу католичке учитеље „у име потпоре“ подели пуних 20.000 фор., свратио је на се позорност политичких кругова, који, већином, у дарежљивости епископата гледају покушај, да се католичко становништво у погледу предстојећих избора за земаљски сабор задобије за смерове епископата мађарског. У ком смислу епископат мађарски поступити жели, то према његовом држању у задње време не би било тешко погодити. Владини листови уверавају истина, да епископат, или бар већина његова, приликом нових избора не ће бити противан влади мађарској, но из овога још не следи да он мора бити уз владу. Искуство задњег доба показало је и сувише јасно, да епископат мађарски, кад хоће, уме и сме и против велеможног Тисе не само устати већ и победу одржати. Да епископат не мисли по што по то владу потпомагати, сведочи и организација опозиције у горњем дому саборском и склапање алијансије између ове и умерене опозиције посланичке куће, у отвореној намери, да обе приликом нових избора удруженом снагом навале на владу Тисину. Какав дух провејава кругове мађарског епископата показало се и на задњем састанку његовом, у ком се повела реч о томе, какав положај мађарски епископат да заузме у наступајућем изборном кретању. Арцибискуп Шамаша напао је том приликом најжешће на Тису и његову владавину. Шамаша очитовао је том приликом, да поступак владин цркву и опстанак њен у опасност доводи, те је у свези с тим осудио држање католичких свештеника у посланичкој кући, тражећи, да се католичким свештеницима узме право, да могу бити бирани за народне посланике. „Пол. Кор.“ уверава до душе, да ће „остали епископат“ владу потпомагати, но лист овај доказао је до сада већ у више прилика, да му се не сме — на браду веровати.

Како **антисемитски покрет у Мађарској** из дана у дан све то више маха узима, чему је најбољи доказ победа антисемитских кандидата приликом неколицине накнадних избора за сабор угарски, то се министар Тиса, пошто нови избори већ тако рећи пред врати стоје, нашао побуђеним, да се с те стране колико је могуће обезбеди од сваког непредвиђеног догађаја, т. ј. велеможни Тиса нашао је за добро покушати, под изговором узбијања верске нестрпљивости антисемитском покрету за врат сести и исти, ако снаге имао буде, сасма угушити. У то име издао је велеможни Тиса окружницу на све муниципије у земљи, која гласи овако: „Из разних крајева земље извешћен сам, да је у новије време поново почела агитација ради распростирања омразе међу појединим расама и конфесијама и нарушења мира међу истима, и да се агитације те делом хотимице и бесавесно, делом опет више нехотице и без правог разумевања саме ствари извршују.

Та околност налаже ми, да с позивом на окружнице од 2. окт. 1882 бр. 3397 и 28 авг. 1883. бр. 3484 позовем ту муниципију: да бодрим оком прати сваку агитацију, која би била управљена против једне ил друге вероисповеди, једног ил другог племена што у земљи живе, и да је одмах у зачетку угуши, агитаторе пак, без обзира на личност, потпуном строгошћу закона да казни, односно да у сваком појединог случају неодложно изазове наредбу компетентне власти.

Вармеђски односно варошки чиновници и органи имају се без сваког оклевања упутити, да против таквих агитација највећом опрезношћу и енергијом поступају и да све што у том погледу дознали или у сопственом делокругу наредили буду, неодложно муниципији до знања ставе.

Од муниципије пак очекујем, да ће ме што скорије известити опширно о оним мерама, што их је предузела усљед ове окружнице, и да ће ме тако исто од времена на време извештавати о својим опаскама и о корацима, што их тим поводом предузела буде.“ — Тиса хоће дакле по што по то да себи обезбеди победу у идућим изборима. Тога ради не уступчава се вармеђске и варошке чиновнике до простих ухода дегредовати. Наредба Тисина управљена је у првом реду против антисемитског покрета, но њоме се отварају широм врата шпијонажи и денунцијаштву, те ће тако присталице владине без по муке моћи скинути с врата сваку особу, која њиховим смеровима на путу буде Ваља само један ил други преревносни ћата своме старешини овога или онога члана и присташу опозиције у земљи да представи као антисемитског агитатора, а старешина ће после већ постарати се, како да се дотични „агитатор“ бар за време изборног кретања безопасним учини. И после свега овога хазафишаг има смелости, да се са својим слободама пред страним светом хвали и размеће. Окружница ова доказује најбоље, како те хваљене слободе изгледају, — кад се на живот примену. Ова окружница може врло ласно постати поводом, да се на многим местима ове земље приликом наступајуће изборне борбе опетују они догађаји, који су пре недавног времена проузроковали проглашење ванредног стања у заланској жупанији, но „меродавним“ круговима као да није много до тога стало, какве ће последице ова окружница собом донети, шта више изгледа да се они не би одвећ жестили обновљењу заланске афере, јер би им се тим дала прилика, да не само антисемите већ и остале противнике садање владе што већма уз зид притисну а тиме себе од пораза у изборној борби сачувају.

Троједничка земаљска влада занима се са склапањем земаљског прорачуна. Кад буду обављени они послови, који се на овај прорачун односе, а то ће бити од прилике крајем идуће недеље, отпутоваће бан Куп у Будимпешту, и поднеће влади угарској нацрт троједничког прорачуна. Кад прорачун овај буде добио претходно одобрење крунино, упутиће се сабору троједничком на расправу. Рок за сазив сабора установиће се приликом борављења банова у Будимпешти. Сабор бавиће се осим земаљским прорачуном још и изменом кућевног реда даље доћи ће пред сабор законски предлог о жандармерији и о ослобођењу општина од пореске управе и најзад избор краљевинског одбора. — Тако „Уг. Пошта“ о намерама владе троједничке.

Јавили смо већ да се **српска скупштина** неће тако брзо састати. Док је каплар Никола на влади био, уверавали су лакеји пресбироа београдског, мал' не сваки дан, како се у министарству београдском воде преговори о разним законским предлозима, што их „човек од акције“ кани изнети пред народну скупштину, која се, по тадањем уверавању лакеја каплар Николиних, имала одмах после избора састати. Сада пак јављају ти исти злогласници, да се скупштина не може због тога одмах састати, што министарство „човека од акције“ није оставило за собом никаквог законског предлога. Разумемо! Каплар Никола, све да је и хтео што чинити, није имао довољног времена, јер му се у првом реду ваљало старати око извршења своје мисије, т. ј. око тога, да својој „напредњачкој“ браћи опет до већине а помоћу ове до министарских столица помогне. Кад је ову мисију извршио морао је „по заповести“ путовати, с тог није чудо, што он након себе никаквих законских предлога није оставио. Но што он није учинио извршиће поново васкрсла начеона браћа његова, пропали напредњаци српски, који својим „новим“ министрима издали налог, да израде — „потребне“ законске предлоге. Но пошто ће „нова“ влада за израду ових „потребних“ законских предлога више времена требати, то се скупштина пре краја месеца априла (по нов. кал.) неће моћи састати. Каплар Николином вештином ускрслим „напредњацима“ треба наравно времена, да се поново утврде на својим столицама и осигурају против сваког „непредвиђеног“ догађаја у скупштини. Нема сумње, да ће и „потребни“ законски предлози у том погледу извесну улогу играти, која не ће бити толико важна колико жалосна. „Напредњаци“ су се осигурали, да за њихова недела нико рачуна не потражи, а у том лежи сва несрећа по Србију и народ српски. Да ово стање београдским власницима никакве трајне користи неће моћи донети, о том ће свако па и они сами а пре а после уверити се, само што ће се тада много теже но данас моћи поправити последице небу вапијућих греха „напредњачких.“

Претресајући данашњи **положај у Европи** долази букурешки „Романул“ до овог закључка: „Ма да данас нема оправданог разлога ратној бојазни, то се ипак не може веровати, да ће садање политичко стање моћи дуже времена трајати, јер је у Јевропи нестало равнотеже. С тога треба Румунија да се постара за очување своје неутралности, тим пре, што се не треба одавати обмани, да би она данас буди с које стране могла више шта постићи, но што јој је зајемчено пре задњег рускотурског рата. Ипак може наступити време, у ком ће Румунија бити обвезана своју дужност вршити, с тога је преко потребно, да се војна снага румунска по могућности увећа и што боље извежба“. — Тако „Романул“. Уверени смо, да ове речи румунског листа пријатеље мира не ће особито развеселити.

ДОПИСИ.

* **У Мокрину** 12 фебруара. (Избор подбележника.) Врло је ретко у опште, а у последње доба тако рећи никада нема у цењеној Застави извештаја о стању и раду Срба у овом вилајету. (До нас није кривица. У.) Нехатост на то позваних је томе узрок. А што ће и мој извештај бити непријатан по нас Србе, томе ће опет бити узрок, што:

Уљуљана нам снага стара свест
Челенка наша златна у блату
Наслона нема побро у брату
Вери нам нема тврда камена
И нема више она пламена
У храму слоге што је горио
Сотона то је све разорио.

а то је опет последица овладале себичности у многих наших гавда, с једне стране, а терање политике гориле (Gorilla) од стране интелигенције с друге стране.

Да докажем, да је ванета таково стање овде, навешћу са каквим је успехом у нашем месту 8 т. м. обављен избор општинског подбележника. На подбележничко место компетовао је један Србин и један Немац, — и наравно овај последњи — у Мокрину!! — изабран. Србин Толмач, син врањевачког бележника, а Немац овдашњи учитељ Лауб, иначе каваљер „винског бокала,“ који се препоручио тиме, ма да је онај затучени шваба, да ће велику државно-мађарску идеју распростирати.

Но чујмо како је избор обављен. Солгабиров Бакаловић још у очи дана избора је изашао у Мокрин, и одсео код г. Сорге, великог — о српском новцу одржаваног — непријатеља српског, а познатог себичњака, од кога и солгабиров упутства прима. Да смо весели!!

Када је солгабиров дознао, да смо дође до редовна избора, да ће Србин бити изабран, а он обави противу закона избор, само са представницима и поглаварима! та код нас у овој дерној жупанији је свашта могуће! Неслога српска је само узрок такој победи њиховој, јер и у представништву је већина српска. 19 представника Срба гласаше за Толмача, а за Лауба: 7 Срба, 8 иноверацa представника и 7 Срба, општински званичника, дакле 22. Кад неће у српском Мокрину бити Србин изабран за подбележника, — ваљда ће од сада у Дебрецину!!

Да наведем те бајне Србе представнике, што браћу издадоше.

Вита Ковачић и Совра Гаврилов. Два деда та обадва једнака! Гласаше по заповести чиве Кона, коме обоје дугују. Зар се поред грдног процента и српско поштење и образ у камату даје!? Зар се ви не можете унужди у свога помоћи, а да таку срамоту не наносите на с бе? Живан Кувевић би да постане подбировом, тога ради је гласао на Л.

Докопаћеш се Живане подбировске столице, али ако те Селуш и Теремија бирала буде! Србима мокринцима ти не требаш, као што им неће више требати ни биров Живан Степанов, који је чак и свога болног оца Раду донео да гласа на Л. ма да целу годину, није у представничкој седници био. Зар Живане бирове није доста Кону, што му на 9 плугова под мобу ореш, зар за бировину, тако много иште, да му се до така послушна роба понижаш? Тешко теби и твојој бировини! Ми тек не можемо да верујемо, да си од твоје воље пре за Л. него за Толмача Србина!

Жалосни још Срби су ово: Штева Добросављев, Андрија Бајшански а од ових свију још жалоснији Паја Бешлин из Аде, који је чак преко Тисе амо дошао, да окаља светла образа бачванина диштрикћана.

Превирите га браћо — јер вас је недостојан! Кад није мислио са образом на избор доћи — није требао ни долазити. —

Дакле у Мокрину Немац подбележник! Е па добро! Немојте ви, који сте за њега гласали, да се први покајете, док вам се Л. почне захваљивати. Упамтите да се изродима не верује, — но се само за средства употребљују. —

На крају морамо још за јуначко држање и мушко заузимање похвалити, Нову и Симу Новаковог — а особито Паju Бадрљицу, који се у своме начелу потрести не дадоше. —

Из Горње Крајине. (Светосавска слава. Наша школа.) Са више страна чуше се гласови, како свјестни Срби славе свога просветитеља, а из кршније овије крајева не чује се ни гласак о тој српској слави. А знаду ли наши Срби крајишници за светога Саву? Знаду брате и почитују више свију светаца. Њему се завјетују постом и молитвом за срећу и здравље своје, њему се моле за напредак бјелог стада свога, и сваки је чврсто увјерен, да ће му св. Саво помоћи, јер је он српски светац. Што не видиш у нећеље и благдане, видићеш тај дан. Велико и мало, старо и младо врви к цркви, да се помоли свецу своме. Црква је дупком пуна а око ње још толико народа — знаде он, да ће попо данас говорити и с тога се сабрао у толиком броју, јер је он жељан живе рјечи, жељан поуке, коју му свештеници његови рједко, врло рједко пружају.

Гђе је врједан попо и честит учитељ ту и слава ова бива торжественија. Освети се водица у школи, а учо љепом речи поучи народ, како треба узгајати дјецу своју, како љубити вјеру и народност своју. Па кад још и ли Милош и Јовица ступе онако срчано на подножак и стану причати српску славу и српске ју аке, да видиш онда српску мајку, како суве рони од милина, па чисто јој у души жао, што и она свог Ранка није у школу дала. Ал на жалост и грдну срамоту нашу, мало је у Крајини мјеста, гђе се св.

Сваком је срце горело од весеља а богме неком и од љубави.

Сад коју озбиљнију.

Певачко друштво позвало је г. Т. Хаџића да им држи предавање, што је говорник и учинио, али ово се није слушало ма да је говорник изабрао тему, која ће бити занимљива. Дакле до говорника не стоји кривица, него до нечега и некога другог, што ја овде прелазим а може се и без коментара знати.

Завршујући свој опис велим: Живело српско певачко друштво, које је задоста одговорило својој дужности хиљадили се чланови. Живео поносни и неуморни коровођо!

Хвала говорнику г. Т. Хаџићу, који не пожали ни воље ни труда да својим суделовањем помогне својим земљацима у овоме замашном али родољубивом послу. Желило би се да говорник свој занимљиви говор изнесе пред васцело Српство, како би и ово користи имало.

Хвала и слава уметнику г. Р. Толингеру који не пожали свога труда, да дође и да жртвује нешто своје вештине на жртвеник народне просвете.

Не мање хвала и г. Ф. Галу, који би готов помоћи браћи, која се лириком и песмом баве.

Свима хвала и слава браћо драга на вашој готовости, на вашем пожртвовању. Радите и даље па ће нас видети бог.

У С.....у **J. M.**

PATER PETER.

РОМАН

МАВРА ЈОКАЈА.

(Наставак.)

— Јеси-ли ти мој отац?

— Да, духовни отац.

— Оно је мој отац, што га је ђаво однео у пакао. То ми је мати казала. Пусти, пусти ме! Нећу с тобом да идем. Немој ме дирати, ватра жива ти је рука а прсти твоји жегу ме!

Па ипак је била калуђерова рука ладна као лед, кад је миловала дете гладећи свилену косу му.

— Пиј, чедо моје, мало водице.

Тамо уз кревет стајао је сребрн бокал са златном чашицом, коју дете устма својим примакне. То га умири, аветиња нестане. Обема рукама загрли калуђера око врата и једнако му је шапутао, а то све у сну.

— Лепи делијо, витешки делијо. Је-ли кад подигнеш моју мајку себи у седло и мене ћеш собом повести. Лепи јуначе! Златни делијо, драгоцени витеже!

Затим мирно заспи.

— Ви'ш каква би добра дадиља ти био, рече будала калуђеру. Ја морам по сахата да му ноге тарем и да му певам док га успавам, а ти само метеш руку на њ, задахнеш га и готов је, спава. А сада, хајде пиј калуђеру јоште једну.

— Не треба ми твоје вино.

— Па немој ни пити од мога вина, пиј од свога.

Патер Петар са страхом опази, да је велика књига и опет отворена, мислио је чуда се с њиме догађају.

Јеси-ли ти ову књигу дирао? запита будалу.

— Не бих је отворио ни за овај дворац, с лепом госпођом скупа! Сама се отворила!

Црвена и плава почетна слова сваког су намамљивала, ко би год у њих погледао. Та то већ не беше више запечаћена тајна пред њиме, што је досад чуваше, та сад су већ добри познаници.

Калуђер се завали натраг у наслоњачу и читао је даље тај загонетни спис, лист по лист, докле није до краја изсрицао оно арапско писаније.

А што је дуже читао, све је већма жеднио и то му се са лица читало: као кад когод у врућици сања да је у пустињи, па жуди за слапом, да из њега воде пије. Сваки боговетни листак те књиге беше нова беда за њега. Зараза, помама беше све. Није очију из ње горе дигао дотле, докле није и последње редке последње стране прочитао.

Тада рече будали: „донеси ми сад читаво ведро вина!“

Кад је јутрење сунце огрануло и кроз шарене прозоре продрло, тамо их је обојицу затекло. Будала је под столом лежао, а калуђер на лактове наслонио главу па гледи у отворену књигу а будан је. У књигу је гледао, али је није читао, био је будан, па је ипак сањао.

А у тој књизи „Киндох инјат“ небеше никоје ђавољске мађије.

Било је то дело неког оребитског калуђера, који одма у уводу наводи, зашто је он целу ту ствар написао на тај начин. Арапска писмена за то је изабрао, да онај, коме та књига до руку дође, држи да је арапски писана па да редове чита натрашке а тако ће наићи на све саме непознате речи, те колико год пута пође, толико пута и посрне, а ако би коме на ум пала та досетка, да по западном начину чита, тај би тек наишао у оним дивљим речима на чудо, да би га се с места окануо, јер по сваком и филозофском и метафизичком и етнографском и физиолошком рачуну стојала је као један према квадрилиону та могућност, да ће се наћи један и исти човек, да арапски и мађарски зна.

Зато је та књига тако писана.

А садржај њезин био је тачан опис једног тајног подземног пута илити тунела.

Тај тајни ходник води из мадочањског замка у митошинску зграду са четири куле. Међу њима тече река Вага, која истина да је овде подоста широка, али је тај тунел прелази испод њезина корита. По томе је тај тунел био за четир стотине година пре начињен од оног на реци Темзи.

Ко би пак на ове речи почео главом да маше, да се сумња да је ово баш права истина, тога смо слободни упутити на тунел Чејтејски, који се спуштао сахат даљине од дворца до села са млогим одељењима у странама као какав лавиринт, права катакомба, која би износила читаву миљу, кад би се у дужину опружила. И то је посао хуситски. Подруми, ходници су на сводове удубљени у скамењену иловачу, по свуда превучени подрумском плесни, кроз коју се ипак виде на један шири отвор два споменика. Једно беше каменита табла са знацима бачварског заната, што је оребитама калуђерима тако припадало као слободним зидарима мистрија и трокут, а чак горе на каменитом своду могла се видети у рељефу „гуска“ (знамење хуситско.) Нагађати се само може, на што је био Хуситама Чејтејски тунел у Угарској, али којој је цељи служио мадочањско-митошински, одма ће нам казати „Киндох инјат.“

(Наставиће се.)

Сава слави не само као светац већ и као просветитељ српски. Пођимо од Карловаца — ил вам драго од Петриње по тој јадној дијецези нашој чак до Велебита, колико ћемо наћи таквих мјеста? Можда неколико села, у која је немила судба или душманска срџба прогнала по којег ваљаног Србина, да подгрије и оживи српску свјест! А сва већа српска мјеста спавају тврди санак и снивају ваљда о — „орденима.“ Жалостан је и оно Србин, који га носи по ту цјену. У данашње вријеме, кад нас је на црквеном и просвјетном пољу окупно непријатељ са свих страна, ми стојимо скрштених руку; па ни онда, кад нам се пружи прилика, да манифестирамо своју српску свјест, ми се ни онда не мичемо, већ за љуба Петра или Павла занемарујемо најсветију дужност своју, да не уздрмамо осјетљивих живаца којег хрватског предстојника или окружника. Свештеници српски, не било вам просто!

Да дирнем још у једну жалосну жицу. Наша је школа комунална, а то ће на српски преведено рећи, она је хрватско-католичка. Прама томе су јој удешене књиге, прама томе надзор и сва њезина управа од предстојника наставног одјела до најниже степенице. Главни су фактори у њој учитељи, који су у Петрињи осим много користног знања примили још више сувишнога, а уз то сву политичку мудрост Антуна Старчевића, да тако подпуно приправљени ступе у практични живот, но не као учитељи и одгојитељи — то им је вазгредна ствар — већ као пионири велике Хрватске. Оно мало Срба учитеља, што их имамо изврнуто је самовољи и прогонству хрватске господе; па акопрем су у својој струци способнији и вјештији, бивају увјек запостављени, само гђе који строго неутрални докопа се њихове милости.

Предстојник наставног одјела Вончина, бранио је у хрватском сабору комунални школу као најсавршенију уредбу, само је тај хрватски педагог заборавио, да није свака капа за сваку тикву и да комунална школа ни најмање не одговара нашим односајима, шта више, она је од почетка свога до данас мјесто братске слоге разширила највећу мржњу, мјесто вјерске свјести највећи вјерски индиферентизам.

Народ наш завире од те школе, јер му се дјеца у њој уче: „Хваљен Исус“ и „На све вике“, сувише још и католичке молитве.

Тако је гђе је мањина православне дјеце, а учитељ католик; али зашто је то тако и онђе, гђе је већина српске дјеце, те би по јасном слову закона морао бити учитељ православне вјере; а оно је ипак и ту учитељ католик. То је зато, јер ни наши свештеници ни наше црквене скупштине не подижу против томе безакоњу гласа.

Мор мо на жалост признати, да свештеници наши заборављају на дужности своје у тој комуналној школи, па није ни чудо, што нам дјеца називљу: „Хваљен Исус“.

Та рједки су свештеници, који бар једном у недјељи дођу у школу, да уче дјецу христијански наук; још рјеђи који упућују дјецу у читању апостола, а најређи, који дјецу уче црквеном појању. А све би ово морала бити дужност српског свештеника у овој и оваковој школи, да бар донекле побије непријатност њену против српском духу и православној вјери. Ми смо већ толико пута подизали глас свој против немару нашег свештенства, колико на школском, толико на црквеном пољу, да нам сада непреостаје друго, већ апелирати на српску душу високопреосвештеног епископа нашег Теофана, да помаже, док се још помоћи може. Жалосно је то, кад овим путем морамо тражити љека против онима, који би народу морали бити и отац и мајка.

Написа ово без сваке зле намјере, надајући се чврсто, да ће сваки од нас метнути руку на срце и упитати се озбиљно: Куд ли нас води овај немар наш?

Милош.

У Висићу. (Парохијални односаји.) Познато је читавој околини крбавској, како је народ ове парохије сношљив и трпљив био, пре и сада, гледе неуређености парохијалних односаја. Познато је свима, како је још за живота блаженопочившега пароха Вурдеље услед његове трајне болести сваке невгоде трпио, а кад нам њега немила смрт уграбио, додели нам конзисторија средњогорскога пароха, да код нас сваке друге недеље богослужење и друге свештеничке дужности врши. Овај парох врши и вршио је те свете дужности онако, како конзисторијални налог гласи и захтјева, а у опће се рећи може — достојно и ревносно. Али није то по овај недужни народ доста, тек друге недеље службу добивати, а кад парохијанин што друго затреба — ред му је у Средњу Гору к пароху. А питам које кадар све те потребе избројати, колико их народ од свештеника треба? Управ деси се, да би парох у својој парохији исту дужност имао извршити, за коју га у другу парохију позивљу. Не остајему ништа, но да се врати назад у Висић без сваког успеха. Ово исто догоди се опет средњогорцу, кад је парох у Висућу. С тога нужним правом рећи можемо, да је ово сасвим непрактично с чега недужан народ једне и друге парохије страдати мора.

Није нам намера приговарати вис. конзисторији, но дужност нам је поменути, да је након дугог страдања овога народа требала овог пароха формалним администратором ове парохије учинити, да само ову цркву и овај народ до избора послужује, или ако не њега, а оно кога другог, да недужан народ не страда на два краја. За тим трпељиво смо чекали, да се година дана администрације наврши, у нади, да ће в. к. задовољујући решкриптуалним захтевима расписати „стечај“ на ову парохију, да увмогне народ изабрати себи по вољи пароха; ипак дође ето већ и трећи месец по години, а од стечаја ни трага ни гласа. А знаде ли в. к. да је парохија без пароха, као и кућа без господара. Знаде ли, да народ под овим околностима и душевно и телесно страда, духом малаксава, све више задиљава, да деморализација маха узима, што све скупа народ наш може пропасти у сусрет повести. Ко би онда богу и српској православној цркви за то одговора дао? — С тога, да би избегли ове неприлике, нека в. к. благоизволи што пре и што иначе „стечај“ и избор заједно расписати и одредити, да се ова парохија попуни.

Народ ове парохије заводе свештеници са више страна, кортешујући који ту парохију да добије. Овима изјављујемо, да смо ми накани онога изабрати, који нам ни најмање не додјава, и који је у најљућој потреби нашој све потребе наше најрадикалније видао. — Не чудимо се онима, који су од напредка, и којима је нужно парохију добити, већ онима, који од овога не пате. Свест народна неће се ваљда дати завести од себичњака, који младу и фамилијарну свештенику хоће пут да закрче.

Један од таквих је и г. парох Д. Ц. из М. који хоће душом и телом, да остави своју а закрчи Висућку парохију и силом се наривава, — ваљда за то, да нас његова старост и слабост поново доведе до оне неприлике — које смо се једва избавили. Овај господин на мали Божић, окренуо је леђа својој матери цркви, и на тај торжествени празник, оставио је свој народ без служ'е божје и дошао у Висућ. Ту је у кратко одслужио, јер му физична моћ беше већ малак сала. При концу службе изрече слово, које заче и доле цифрањем свога властитога житија, и службовања, непосредно наговарајућ народ у цркви, да га за пароха изабере. Дакле није дошао, да народу открије и покаже, за тело и душу штетно и користно, већ неситости својој за вољу да по висућких занглицах пашквилизира и германише. Питам није ли оваков поступак по православље и по углед његова свештенства кажав и недостојан? Зато бити ће сувишно, истога у тројни предлог ставити, јер тиме би се само достојним, вриедним и заслужним кандидатима место закрчило.

Н. Н.

Дневне новости.

(Одликовање.) Le Conseil de Direction de la Société de Législation comparée у Паризу на предлог главнога тајника Дагуина, наименовао је сународника нашег Милана П. Јовановића из Вуковара у предзадњој својој дне — 13. фебр. о. г. одржаној — главној седници — дописућим чланом тога друштва на темељу његових правних и државознанствених радња. Између наших правника припадају овоме друштву за сравњивајуће законодавство г. проф. Др. Богишић и г. Павловић председник призивног суда у Београду. Желимо, да се број Срба чланова овога друштва што више умножи.

(Забава у нашој читаоници.) Данас, у петак 17. (29.) фебруара биће у овдашњој српској читаоници забава с игранком. Свираће војничка капела 70. пуковније. Забаве наше читаонице уживале су од вазда лепог гласа у нашем грађанству, с тога се надамо, да ће се исто што живље одазвати позиву прерађивачког одбора. Почетак је забави у $^1/_2$8 сах. у вече.

(Нова недела „човека од акције“). Читамо у бугарском листу „Свобода“: Један Србин, по имену Радул Вељковић послат је од стране српске владе у наш град (Видин) с гнусним налогом, који, ако је истинит, може да служи на част само једном џелатском министарству, каково је ово данашње у Србији. Кад су Вељковића питале наше власти, одакле је и шта ради, одговори он сасвим мирно, да је робијаш, да су га пустили са робије, и да га је српска влада послала да убије М. Марковића, бившега посланика, који сада живи у Видину. За то красно дело дала му је српска влада 100 дуката. Но Р. Вељковић рече, да он не ће да изврши тај налог. Ми смо чешће слушали, да су српски сејмени, прерушени прелазили бугарску границу са исто таковом мисијом. Ми саветујемо српским емигрантима да се чувају, а нашим властима да бдију.“

(Бугарске медаље за вештине и науку.) Бугарски књаз Александар дао је недавно саковати нове медаље, за награђивање оних људи, који би се особито истакли на пољу науке или ма какве вештине. Први, који се удостојили те медаље, јесу — каошто јавља „Новоје времја“ — Немци, а међу њима један од првих директор немачког позоришта у Франкфурту.

(„Гусле“ друштво за неговање музике у Вел. Кикинди) приређује у суботу 18. фебруара (1. марта) 1884. у корист своје благајне своју XII. гласбену забаву с игранком у великој дворани бив. диштр. курије. Распоред забаве утврђен је овако: 1. „Ружа спава“ од Ј. Це-а, пева мушки збор. 2. „Соната“ од Ј. Ренгена, свира на виолончелу Роберт Толингер, прати на гласовиру гђца Теза Кнежевићева. 3. „На траунском језеру“ баритон-соло и женски збор уз пратњу гудећег орхестра од Ф. Тириота пева Арман Поповић и женски збор. 4. а) „Серенада“ од А. Московског; б) „Мазурка“ од Д. Попера свира на виолончелу Роберт Толингер, прати на гласовиру гђца Теза Кнежевићева. 5. „Ој, ви дани . . .“ из ђулића тропев од Роберта Толингера, певају гђца Милица Петровићева, Милан К. Петровић и Арман Поповић, прати на гласовиру компониста. 6. „Крстоносци на мору“ велики корални збор од Фр. Базена, пева мешовити збор.

Политичке вести.

— Из Загреба јављају, „Лоју“ да ће такозвана народна странка приликом нових избора за сабор троједнички по свој прилици веома живу акцију развити.

— „Буд. Кор.“ јавља, да је министар финансија Сапари 13-ог тек. по подне у Бечу био и ту с министрима Калнокијем и Калајем и секционим предстојником Сећењијем преговоре водио о грађењу железничких пруга кроз Босну и Херцеговину.

— Из Београда јављају, „Преси“ да ће за српског посланика у Беч бити наименован Богичевић или Мијатовић.

— Из Берлина долази вест, да приликом задњег борављења кнеза Долгоруковог у Фридрихсруи није било разговора о повлачењу руских посада са руско-немачке границе.

— Из Софије јављају, да радикални прваци Коравелов и Славејков живо агитују против владе Цанковљеве. Радикали приређују по земљи зборове, на којима доносе закључке, да се сазове народно собраније. Бугарски либерали сазвали су за 7. мај тек. год. велики народни збор у Софију. Међу првацима ове странке успостављено је ово дана на састанку у Софији потпуно споразумљење.

— У јужној Русији овладала је поново велика узрујаност против чивута.

— У француској комори расправља се предлог Павла Берта о народним школама. Смер предлога Бертовог иде за тим, да искључи сасма језуитски уплив из народне школе.

— Касањак исмева у свом листу састанак Жерома Наполеона с изасланици ревизионистичких одбора, које он, Касањак, маријоњетама назива. Касањак вели, да ти одбори не постоје.

— У посланичкој комори у Васингтну, главном граду удружених североамеричких држава, усвојен је законски предлог, којим се иноземцима забрањује, да могу на земљишту увије североамеричке земљишта куповати.

— Из Мисира и Судана стижу све горње вести. Изгледа да је пад Токара још већма осилио устанике. Најновије вести отуда јављају, да је Суакин па и Картум у опасности. У целом горњем Мисиру завладала је велика узрујаност; становници да с нестрпљењем очекују долазак Махдијин. Мисирска војска се буни.

— Вођа суданских усташа Махдија позвао је краља абесинског, да уза-њ престане. Краљ Јован одбио је ову понуду и запретио Махдији, да се не усуди прекорачити границе Абесиније.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

Изводи из записника срп. ученог друштва.

Одбори.

I. За науке математичке и јестественичке

XI састанак, 4. јануара 1884.

Председник: Ст. Здравковић, чланови др. Докић, К. Алковић, С. Лозанић, П. Живковић, Љ. Клерић, Св. Ивачкввић, М. Андоновић.

Бр. 1. Др. Докић реферише о чланку г. Марка Никовића, економа „Житни Метиљ“ („Anisoplia Austriaca“).

Референат је мишљења, да се овај чланак не може примити за Гласник ученог друштва с тога, што у њему нема ништа новог за науку, већ се описује оно, што су страни радили против овог инсекта. Чланак би могао од користи бити да се штампа у „Тежаку“.

С овим се мишљењем слаже и други референат г. др. Лаза Стефановић.

Решено: одбор једногласно решава, да се усвоји мишљење гг. референата, а писцу да се врати чланак са напоменом, да је чланак подеснији за „Тежака“.

Бр. 2. Г. П. Живковић читао је свој „Други прилог алгебарским влацима вишег степена“, који се прима.

Бр. 3. Г. Љ. Клерић читао је саопштење о једначини хронографа код опште промењивог кретања, који се прима.

Вр. 4. По што је дојакошњем председнику математичког одсека већ истекло време од две године, то се по предлогу г. Алковића за председника тога одсека изабра г. Љ. Клерић.

V састанак, 20 јануара 1884.

Председник: г. Љ. Клерић, чланови: Ст. Здравковић, Ј. Пецић, др. Лаза Стефановић, С. Лозанић, Хофман, Ј. Бошковић, М. Андоновић.

Бр. 1. По што је на дневном реду предлагање нових чланова, г. Сима Лозанић предлаже за новог члана г. Марка Лека професора гимназије београдске, због његових статистичких радова. Овај предлог потпомажу и гг. Клерић, Андоновић и Здравковић.

Одбор усваја овај предлог.

Бр. 2. Г. Клерић предлаже да се г. Хофман, који је због одсуства из Београда био уврштен у почасне чланове, опет поврати у ред редовних чланова.

Одбор усваја овај предлог.

(Учитељство у Француској.) Фракција републиканске уније држала је ово дана свој скуп, на коме се већало о томе, да ли би се могли учинити финансијски издатци за повишице учитељских плата према законском предлогу, који је изнео Павле Бер. Известилац Бер представио је, да би се дотични предлог могао извести за 1885 год. са 24 до 25 милијуна франка; но ако би се то применило и на учитеље виших разреда, стало би од прилике годишње до 50 милијуна франака. Председник буџетскога одбора за цркву и наставу, Жил Рош, дошао је до са свим других резултата. По његовоме рачуну могао би се горњи предлог извести са 75 милијуна за прву годину, а свака даља примена стала би на 200 милијуна.

— „Преодница“ лист за уметност, забаву и науку; излази сваког 10. и 25. дана у месецу; стоји под окриљем српског друштва за уметност. Уредник Драгутин Илић. — Изишао је 1. бр. овог листа са овом садржином: 1. Читаоцима. 2. Тамо — тамо!... (Песма од Владислава.) 3. Први љубавни сан. (Један листак из старачких успомена, од Ахасфера.) 4 Химна уметности. (Песма, од Драг. Ј. Илића.) 5. Путу крај. (Песма Бранка Радичевића) композиција Јосифа Маринковића. За мушки збор. Својина композиторова.) 6. О нашој музици. 7. Стари књижар. (По Вазови — М. П. Шапчанин.) 8. Листак. — На другом месту доносимо позив на претплату на овај у сваком погледу потпоре достојан лист, уверени, да ће исти лепог одзива наћи у овостраном народу нашем.

„Црногорка“ доноси у свом 5-ом броју ову садржину: 1. Мозак и срце у књижевности. (Наставак). 2. Три брата. (Песма.) 3. Милош од Поцерја. Приповијетка из народног живота. (Наставак). 5. „Горски вијенац“, приказан немачкој публици. (Наставак). „Црногорка“ стаје за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину годишње 6 фор. на по године 3 фор. а на 3 месеца 1 ф. 50 нов. За Србију годишње 20 динара или сразмерно на по па и четврт године. За све друге земље 20 франака. Претплату из Србије ваља слати књижари Вел. Валожића у Београд, а из других крајева на П. Рамадановића у Котор. (P. Ramadanović. Cattaro.)

„Голуб“ лист за српску младеж доноси у свом другом броју ову садржину: 1. Али нуто беде! (Песма.) 2. Пропалазак штампе. (Са сликом.) 3. Моја зубобоља. 4. Преље. (Песмица са сликом.) 5. Забрецања. 6. Вереница. (Са сликом.) 7. Слушај. (Песмица. 8. Из вртарства. (Пише за „Голуба“ Ј. К. Борјановић. Са 6 слика.) 9. Пупољци. (Песмица.) 10. Сваштице. 11. Добротвори младежи. 12. Нове књиге и листови. — „Голуб“ излази један пут месечно. Цена му је за Аустро-Угарску на целу годину 1 фор. За Србију и Бугарску два и по динара. Претплата се шиље: књиж. Мил. Каракашевића у Сомбор. А за Србију књиж. Вел. Валожића у Београду, М. Н. Јагодинца у Зајечару, Божа М. Вуловића-Мирковића у Крагујевца.

(„Извѣстія“ с.-петербургскаго славльянскаго благотворителънаго общества.) Изашла је свеска за фебруар с овом садржином: I. Дѣйствія с.-петербургскаго славянскаго благотворительнаго общества. II. Славянское обозрѣние: 1. О народности и народныхъ дѣлахъ Россіи, В. С. Соловьева. 2. Замѣчанія на предыдущую статью, А. А. Кирѣева. 3. О музыкѣ словацкихъ народныхъ пѣсенъ, Д. П. Никольскаго. III. Славянскія библіографическія извѣстія. 1. О важнѣйшихъ явленіяхъ въ польской исторической литературѣ за прошлый годъ Н—ла П—ва. 2. Два новыхъ чешскихъ изслѣдованія, Ю. С. Анненкова. 3 Изданія Православнаго Палестинскаго Общества, И. А. Шляпкина. 4. Четверо-евангеліе Галичское 1144 года, трудъ архимандрита Амфилохія, Г. А. Воскресенскаго. 5. Ѳ. И. Успенскій. Матеріалы для исторіи землевладѣнія въ XIV. вѣкѣ. 6. О пути Мадьярь съ Урала въ Лебедію. Замѣтки Н. Я. Данилевскаго и К. Я. Грота. 7. Поѣздка въ страну дротарей (словаковъ въ Венгріи), Бергнера. Замѣтка В. А. Кракау.

(Народна библиотека браће Јовановића.) Изишла је свеска 76. Егмонт. Трагедрја игра у пет чинова. Написао Гете, превео А. Сандић. I. — 16 н. (35 пара). Добија се у свима српским књижарама. — Претплата на 24 свеске ф. 3·50 (7 дин.) а поједина 18 н. (40 пара) и онда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Излази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо у напред с пошт. упутницом.

(Тежак) орган српског пољопривредног друштва, доноси у свесци за фебруар ову садржину: Изјава уредништва. Пољска привреда и основна школа. Америчке лозе. Енглеско сточарство. Податци о постојбини и пореклу воћа. Претакање црног вина. Шта се ради у нас зими а нарочито у фебруару. Белешке: Како Италија потпомаже извоз вина и других производа своје пољске привреде за Швајцарску и Јужну Немачку. Платан. Употреба сурутке. Сваки може да калеми. Користи од угара. Уједињавање имања. Проба сејања памука. Гласник. Прикупљање података. Записник XXIV, XXV, XXVI, XXVII и XXVIII седнице срп. пољ. друштва.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Организовани статут угарског земаљског централног примерног подрума.

1. Цел.

Цел и задатак земаљског примерног централног подрума, који је подигнут ради унапређења отачественог виноделства, као државно подузеће је:

а) да се стручним знањем израђују према њиховом карактеру и спреме за преливање у флаше

она вина, која земаљски произвађачи сами произведу и подруму спроведу;

б) практично изображење путујућих учитеља и подрумара, који су позвани да шире знање рацијоналног подрумарства (Kellerwirtschaft) у манипулацији са вином изван подрума и у подриму.

2. Слање вина у подрум.

На израду се примају само такова вина, која су пре предаје најмање два пут преточена.

Таква вина, која се и код најрацијоналнијег обделавања не могу претворити у добра вина може надзорни савет подрума одбацити.

3.

Од сваке поједине врсте вина има се следећа минимална количина послати, и то од обичног вина најмање 50, од вина за печење и од карактер вина најмање 10 хектолитара, од аусбрух вина пак најмање 1 буре (од 125—140 литара).

Максималну количину једне врсте вина, коју један произвађач може да пошље, одређује од времена на време министарство, на предлог надзорног савета и с призрењем на пријаву и на стање подрумског особља.

4.

Пре спровода вина морају се од сваке поједине врсте најмање 2 децилитра послати као проба. На основу ове пробе доноси надзорни савет своје решење о пријему вина и извештава о том пошиљача.

Не одговори ли послато вино проби, може га надзорни савет вратити пошиљачу.

5. Пријем.

Вина, која се пошаљу на адресу земаљског централног подрума у Будимпешту, прима спедитор, кога министарство нарочито за то постави. Ако се приликом пријема примете мане или штете, спедитор је обвезан да предузме без одлагања нужне мере, којима би се сачувало право пошиљача на захтевање накнадне штете.

Вино, које спедитор донесе у подрум, прима подрумар (Kellermeister) или његов заменик одмах, при чему се има констатовати предата количина, за коју по том подрум добар стоји. Покаже ли се између послате и приспеле количине вина разлика, може пошиљач своје право само од спедитора тражити.

6. Процес ветрења.

Од констатоване количине вина може се — док се вино налази у бурадима — на четврт године највише 1% као изветрена количина одбити.

Кад се вино преточи у флаше, онда се и при тој прилици могу 3% као нов недостатак урачунати произвађачу.

За веће недостатке одговара овај подрум и дужан је дати накнаду.

7. Опредељења за израду вина.

Начин израде послатих вина одређује подрумар и саопштаве се преко владиног комесаријата за виноделство произвађачу с позивом, да примедбе против одређеног начина има за осам дана учинити у Пешти.

Ако се на петнаест дана од дана уљиљеног предлога не учине никакве примедбе на њега, онда се предлог сматра као примљен.

Зажели ли произвађач други какав начин израде а не онај, који је предложен, и не постигне ли се споразум између њега и подрумара, надзорни савет ће покушати да изравна разлику у мишљењу, а ако му то не испадне за руком, ставиће се вино у одређеном року имаоцу на расположење, но ако га овај не крене и не прими за време опредељеног термина, оно ће се послати произвађачу натраг.

8. Располагање са вином које је зрело за флаше.

Вино, које је у земаљском централном примерном подруму спремљено за флаше, стоји произвађачу на расположењу.

Токова вина, која су добивена из знаменитих високих предела Угарске, која су достојни представници изредних производа њихових предела и која долазе од таквих произвађача, код којих је осигурано трајуће шиљање подобних вина у след обилности њихових винограда и њихове неге, као и рационална берба и рационална нега, бутелирање се на жељу произвађача и по наредби надзорног савета овог подрума и снабдети са виньетом произвађача као и са виньетом земаљског централног примерног подрума.

Виньета примерног подрума тако ће се прилепити на флаше, да се мора уништити чим се флаша отвори. Само она вина у флашама, која су са оваком виньетом снабдевена, могу се издавати продавцима, који су добили искључиво право продаје истих.

Остала добро развијена вина продаваће се на жељу имаоца приликом аукције (лицитације), коју ће министарство сваке године један пут држати и која ће се у земљи и ван земље обнародовати.

(Свршиће се.)

(Економска криза у Француској.) Више париских посланика учинили су корак код министра унутрашњих послова, да се укаже већа потпора париским раденицима за време кризе. Министар им је одговорио, да и он сам увиђа велику потребу да се помогне радничкоме свету докле буде трајала криза, и да ће се он о томе споразумети са својим колегама. Колика ће та помоћ бити не зна се извесно, но у опште се мисли, да не ће бити мања од 500,000 франака, неки веле, да ће изнети и до милијун. „Nacional" пише о томе питању ово: „Ми отворено велимо, да сажаљевамо што је влада пошла тако стрменом, путем. Пре свега ваља се постарати да се радницима нађе рада. Од милостиње је слаба корист сиротоме свету, који би радио; он по што потроши оно што му се даде, опет изгледа из туђих руку. Државна циљ не састоји се у томе, да она дели милостињу, него да створи повољне прилике по сиротињу, да она у свако доба има рада." — А донде!? Ваљда се тек не би могло ћутати и гледати како раденици умиру од глади чекајући — повољне прилике.

У СИСКУ, 23. фебруара. (Пословни весник, Шипуша и друга.)

Шенице промет још увек незнатан, привози сасма малени цене именује се, за фину потиску врсту ф. 9·50—75, за сремску ф 9·—, за хрватску ф. 8·—8·50.

Кукуруз однаша се још увек слабо, за маленности које наши млинари повлаче, получује се цена за стару банатсну и сремску врсту ф. 6·65—70, нова панчевачка кукуруза од које је овамо ови дана један терет дошао именује се цена фор 6·20—25.

Зоб потражује се у последње време доста живо, па почем су привози по све малени, скочила је цена, те се продаје данас здрава не решетана босанска врста по ф. 5·90—95, пак ако потраживање потраје могла би се ова цена одржати.

Вода мала.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У Н. САДУ
КОД СВЕТОГ САВЕ.

Сад баш изађоше из штампе ова нова дела, која сваком најбоље препоручујемо:

ЕЈ ЉУДИ
ШТО СЕ НЕ ЖЕНИТЕ
или
ПОД ПАПУЧОМ.
ШАЉИВА ПОЗОРИШНА ИГРА У 4 ЧИНА
ПО НЕМАЧКОМ ОД РОЗЕНА
ЗА СРПСКУ ПОЗОРНИЦУ ПРЕРАДИО
БРАНКО М. ЈОВАНОВИЋ.
Цена 50 новч.

БРАЧНА ПРАВИЛА
ПОУКЕ
МЛАДОЖЕЊАМА, НЕВЕСТАМА
и
МЛАДИМ ЖЕНАМА
КАКО ТРЕБА У БРАЧНОМ ЖИВОТУ ДА СЕ ВЛАДАЈУ.
ПРЕВОД ПО НЕМАЧКОМ ПО КНИГЕ-У.
Цена 20 новч.

Ко у напред новац пошље (per Postanweisung) добија о нашем трошку путем поште у крстоплету.
Нови Сад, фебруара 1884.
Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

ПРЕОДНИЦА

ЛИСТ ЗА УМЕТНОСТ, ЗАБАВУ И ПОУКУ.

(Излази у Београду под окриљем срп. друштва за уметност.)

Излазећи са првим бројем „Преоднице" пред српску читалачку публику сматрамо за дужност, да кажемо шта нас је побудило да покренемо овај уметничко-забавни и поучни лист, као и то са каквом снагом располажемо у овом тешком предузећу.

Већ је неколико месеци протекло од како је књижевност наша изгубила и последњи орган свој. Мртвило, које је иначе главна црта у нашој литератури, сада је са свим заузело маха да се сваки мора запитати, докле ће на послетку ићи тако? Овоме су у многоме узрок прилике, које све радне снаге са поља литературе одвлаче у вртлог свакодневне политичке борбе, која је на штету књижевности пружила своје гране и тамо где јој места није. Отуда долази и овај немар за књигом, које није искључиво намењен политичким приликама наших дана. — Ова недаћа и беше узрок те уметници и књижевници наши прегоше да пошто по то оснују Друштво за Уметност, које ће својим редовним недељним састанцима и радовима гледати да осигура поље јачој и благотворнијој душевној храни него што је досадања новинарска журналистика даје. То исто покреће и нас, да под окриљем овога друштва, које већ при првом кораку своме броји около 200 које редовних које помажућих чланова, започнемо са уређивањем „Преоднице."

Програм листа бавиће се искључиво са уметношћу, лепом књижевности и поуком, у колико она буде разумљива и за широ публику писана. — Полемика и све што би се у таквом духу кретало, биће искључено из овога листа.

Пуштајући први број „Преоднице" у свет имамо наду, да ће се пријатељи књижевности достојно одазвати те да ово подузеће на првом кораку не угине. Ова нас нада у толико већој мери подузима што се одмах чим се прочуло да намеравамо издавање овог друштвеног органа у врло уочљивом броју почели јављати уписници за овај лист. И заиста било би и сувише жалосно да у краљевини Србији, у тако названом пијемонту српском, који рачуна око два милијуна чистих Срба, нема баш ни једног књижевног листа, који би, колико толико, био преставник уметности и књижевности наше. — У Београду, престоници једнога дела српског народа, свако је књижевно подузеће исчезло, као мехурић на површини воде; па ако на послетку и овај лист, који стоји под окриљем друштва за уметност а на коме ће радити признате и уважене личности у свету књижевничком и уметничком, ако, велимо, тај лист угине — онда не знамо шта да мислимо о немарности читалачког света.

Сарадништво на овоме листу обећала су ова господа: Ст. Вл. Каћански, Ј. Илијћ, Жегљиговац, М. П. Шапчанин, М. Валтровић, Св. Николајевић, Св. Вуловић, Андра Николић, Драгиша Милутиновић, Ђока Миловановић сликар, Јосиф Маринковић, М Ђ. Глишић, М. Живковић, Војислав, П. Петровић П. Марковић.

Осим поменуте господе, која су обећала да овај лист својим радовима помажу уредништво је умолило између осталих и гг. Змаја, Јашу Игњатовића и Љубу Ненадовића, да га са својим књижевним радовима потпомогну.

Ми смо учинили своје, а на публици остаје, да овај лист не прође као досадањи књижевни листови.

Први број шаљемо свима пријатељима књижевности, молећи их, да се заузму око скупљања претплате. Ко неће лист држати молимо га да нам број врати. Други број добиће само они, који се јаве са претплатом.

„Преоднице" излази два пута у месецу, сваког 10 и 25, а цена је за Србију на годину 12 динара, на пола године 6 динара, на четврт године 3 динара. За Аустро-Угарску, Босну, Херцеговину, Далмацију и Црну Гору на годину 6 фор. За све остале земље 20 франака годишње.

Скупљачима поред наше захвалности радо уступамо 10% рабат у готовом новцу, или на сваких 10 претплатника један број бесплатно.

Претплату ваља слати администрацији, а рукописе и друге прилоге за лист уреднику „Преоднице."

Уредништво и наклада „Преоднице."

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА!

Како у многим српским школама, почиње настава мађарског језика већ у I. разр. другога течаја, а у многим школама у II разр. другог течаја; то потписана књижара препоручује свима школама и госп. учитељима, у четвртом издању сасвим приређени

МАЂАРСКИ БУКВАР

са потпуним речником, од свију оних речи које се напред у књизи налазе.

За препоруку ове школске књиге можемо још навести, да је од вис. школ. савета и сл. инспектората Бачке жупаније свима школама на употребу препоручен, а најбоља је препорука овој књизи, њена досадања употреба јер је досада у 15.000 примерака распродана.

Цена је овој књизи у тврдим корицама 24 н. а продавцима дајемо уобичајени рабат.

Овом приликом препоручујемо за изучавање мађарског језика, „Родерова писма" од којих је до сада изашло из штампе 18. писама, а у течају ове године ће цело дело, од којег има још 12 писама, бити готово.

Цена је за оне који се предплате на цело дело 5 ф. — а може се и на половину претплатити.

Поједино писмо стаје 20 новч.

Наручбине се извршују најтачније.

У Сомбору 9. (21). фебруара 1884.

Књижара
Мил. Каракашевића.

Изишао је из штампе:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује А. Хаџић.

Књига 137. (Свеска прва за годину 1884.)

У овој су свесци ови саставци: Критичке студије из данашње уставне теорије. I. Уставна монархија и начело народне суверености од Г. Гершића. — II. Митрополит Павао Ненадовић. Биографско-историјска слика. Од Ђорђа Рајковића. — III. Српкиња домаћица. Од А. Хаџића. — IV. Сентандреја. Успомена Јаше Игњатовића. — V. Српске народне приповетке. Скупио их по Срему Дамјан Прерадовић: 1. Од зла горе. 2. Девојка и два мртваца. 3. Баруља. — VI. Књижевност: Хемија за средње школе по Прокопу Прахаски и другима написао М. Петровић. Критика Јована Бијелића. VII. Матица Српска: Изводи из записника књижевног одбора 1882. године.

У раду матичином штампане су ове оцене: 1. Оцена Ђорђа Рајковића на „Народне приповетке", које је по Срему скупио Дамјан Прерадовић. — 2. Оцена Саве Петровића на причу Стевана Ж. Ђурђевића: „Радоје и Даница". — 3. Оцена дра Лазе Станојевића и дра Илије Огњановића на дело дра Милана Јовановића: „Кужне болести, од куд потичу, какве су, како се уклањају и негују". — 4. Оцена Мише Димитријевића о јуначком епеву „Краљевићу Марку" Мите Поповића.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима, што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис" бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис" у кућу, а чланови са стране могу „Летописе", који им припадају, сваки дан примити од „Благајнице Матице Српске" у Новом Саду.

Ко од чланова жели „Летопис" поштом добијати, ваља да пошље у име годишње поштарине 50 н. „Благајници Матице Српске" у НовиСад, која води бригу, да се „Летописи" тачно разашиљу.

СРПСКО НАРОД. ПОЗОРИШТЕ.

(Недељни ред представа.)

У суботу 18 фебруара први пут: „Библиотекар." Шаљива игра у 4 чина, написао Г. Мозер, превео Б. Галац.

У недељу 19. фебруара: „Циганин." Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Е. Сиглигетија, посрбио Ј. М. Шимић, за позорницу удесио А. Хаџић, музика од А. Милчинског.

У уторак 21. фебруара с новом поделом улога први пут: „Муж на селу." Шаљива игра у 3 чина, написао Бејар и Жил Вениљ, с француског.

У четвртак 23. фебруара: „Ромео и Јулија." Трагедија у 5 чинова, написао Виљем Шекспир, с енглеског превео др. Лаза Костић, за српску позорницу удесио А. Хаџић.

У суботу 25. фебруара први пут: „Проводаџије." Шаљива игра у 5 чинова, написао Милан Савић. (Ова шаљива игра добила је од „Матице Српске" расписану награду од 200 ф. а. вр.)

ПОЗИВ.

П. н. чланови српске новосадске читаонице позивљу се на **забаву с игранком и томболом,** што ће се данас у петак 17 (29.) фебруара приредити у читаоничким просторијама.

ОДБОР.

У суботу 18. фебруара (1. марта) о. г. у 11 сахата пре подне даваће се у св. николајевској цркви у Новом Саду полугодишњи парастос блаженопочившој

ВЕЛИКОЈ ДОБРОТВОРЦИ НАРОДНОЈ

МАРИЈИ ТРАНДАФИЛ.

Овим се јавља то пошт. грађанству са позивом, да и овом приликом ода почаст добротворци, која је толико добра учинила народу и сиротињи.

Ред пловидбе путничких бродова.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ, ЗЕМУН, ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом и недељом у 1 сахат по подне.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ, ЗЕМУН и ОРШАВУ: петком у 1 сахат по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: понедеоником, средом и суботом у ½ 11 сахата пре подне.

Нови Сад, 9. (21.) фебруара 1884.

Отправништво.

Ред пловидбе

помесног пропелера „Нимфе" почевши од 12. (24.) фебруара 1884.

Из Н. Сада у Каменицу: пре подне у ¼ 8, 9 и 10 сати, по подне у 3 и 5¼.

Из Каменице у Н. Сад: пре подне у 7, 8, и ½ 10 сати, по подне у 2 и 5 сата.

ОГЛАСИ.

Галантеријска, виркованог и белог еспапа трговина
СВЕТОЗАРА БЕЛИЋА
у Земуну
потребује једног шегрта, који одма у радњу ступити може. 3—3

СЕМЕЊЕ
НАЈБОЉЕ ВРСТЕ
ПОЉСКО, БАШТЕНСКО И ОД ЦВЕЋА
може се добити
У ТРГОВИНИ СПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА
Д. КОДЕ
У НОВОМ САДУ. 89—'90

МЕШОВИТА РАДЊА
С. ЛУКАЧЕКА
„КОД ПЛАВЕ МАЧКЕ"
у Новом Саду
потребује једног шегрта, који може одмах ступити. 1—3

ПРОДАЈА КУЋА.
Две моје куће у Јарку у Срему, лежеће једна до друге, свака на земљишту од једног јутра, продајем из слободне руке, услови су за купца врло пробитачни.
3—3 Васа Божић.

Сваки дан фришак, добар и трајан фини пекарски
КВАСАЦ
по 68 нов. кила, шаље с бесплатним упаковањем на сваку поштанску и железничку станицу, I. сегединска фабрика за спиритус-пресован квасац у Сегедину. Писмени адрес:
1—3 I. Szegediner Presshefe-Fabrik Szegedin.
Јамчи се за фини и прави спиритус-квасац

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.